

Studentevaluering av undervisning

*En håndbok for lærere og studenter
ved Norges musikkhøgskole*

**Norges
musikkhøgskole**
Norwegian Academy
of Music

Studentevaluering av undervisning

Hva menes med studentevaluering av undervisning?

Ofte forbindes begrepet evaluering med den vurdering lærerne gjør av søkere og studenter ved opptak, underveis i studiet og ved eksamen. Men vurderingen går også den andre veien. Studentene har sine meninger om undervisningen og hvordan den fungerer for dem, og dette kan brukes aktivt og konstruktivt: studentene bør oppfordres til å gi en gjennomtenkt evaluering av den undervisning og veiledning de får, og hvordan de opplever sin egen læring og utvikling. Dette har fått betegnelsen «studentevaluering av undervisning».

Lovpålagt siden 1994

Siden 1994 er alle norske høyere utdanningsinstitusjoner pålagt å bruke studentevaluering av undervisning som et virkemiddel for å forbedre kvaliteten på undervisningen. Denne håndboken er ment som en hjelp til lærere og studenter for å finne fruktbare innfallsvinkler til studentevaluering.

Hvorfor skal studentene evaluere undervisningen?

Jevnlig evaluering kan bidra til at undervisningen til enhver tid oppleves som meningsfull og god for student og lærer. Ikke minst vil studentevalueringen kunne hjelpe læreren med å tilpasse undervisningen til den enkelte student eller gruppes ønsker og behov; en undervisning som fungerer godt for en student er ikke nødvendigvis like fruktbar for en annen. Studentevalueringen gir mulighet for å kunne avdekke studentenes forventninger og behov, og man kan slik få til en dialog om innhold, metoder, væremåter, forventninger, krav m.m. Studentevalueringen vil også tydeliggjøre studentens ansvar for egen læring; studenten er ingen «konsument» av undervisning, men en aktiv deltaker. Gjennom å utfordres til å reflektere over hvordan man best lærer, og å kommunisere med læreren om dette, vil studentens ansvar understrekes.

Studenten - en aktiv deltaker i egen læring

Ikke vent til slutt!

Når skal evalueringen foregå?

Vanligvis tenker man kanskje at det ikke er mulig å evaluere undervisningen før det hele er over og man har sett hvordan den fungerte. Men skal studentevalueringen brukes til å forbedre og tilpasse undervisningen for en gitt student eller studentgruppe blir det for sent å vente til slutt. Det vil også virke mindre motiverende for studentene å komme med innspill til forandringer de selv ikke vil få noen glede av.

Still konkrete spørsmål

Hva skal evalueres, og hvordan skal den foregå?

Her kan det være aktuelt å gjøre forskjell mellom individuell undervisning og gruppe- og klasseundervisning. Generelt bør evalueringen konsentreres om spørsmål i tilknytning til den konkrete undervisningssituasjonen. Evaluering av studieplaner, studiemiljø etc. vil bli foretatt av institusjonen sentralt med jevne mellomrom. Spørsmålene bør være formulert slik at svarene i størst mulig grad kan være konkrete forslag til endringer av undervisningen. Eksempler på gode spørsmål finner du bakerst i dette heftet.

Vær saklig, vennlig og konstruktiv

Noen kjøreregler

Kommentarer og kritikk vil være konstruktivt for læreren hvis den framføres vennlig og respektfullt, og hvis tilbakemeldingen er mest mulig informativ og konkret. Som student bør du tenke gjennom hvordan du ønsker å formulere deg for å få en positiv respons på dine tilbakemeldinger. Hvis studentene skal tørre og ville gjennomføre studentevaluering må de oppleve at deres synspunkter blir lyttet til, og at læreren håndterer eventuelle kritiske kommentarer profesjonelt og med respekt og vennlighet. Studentene må forsikres om, og kunne føle seg trygge på at det de sier ikke vil bli brukt mot dem på noen måte.

Vis respekt

Evaluering – og hva så?

En evaluering vil ikke automatisk føre til forandringer og forbedringer. Den er kun et verktøy for på en systematisk måte å få fram studentenes synspunkter på undervisningen og sin egen læring. Disse to tingene bør skje etter en evaluering er gjennomført:

Er det riktig oppfattet?

1. Læreren må overfor studenten(e) sammenfatte det som har kommet fram for å undersøke om tilbakemeldingene er riktig oppfattet og forstått.
2. Lærer og student bør diskutere momentene som kom frem i evalueringen, og i fellesskap komme fram til hvilke endringer som bør gjøres

Diskuter ulike løsninger

Gjennom evalueringen kommer studentenes forventninger og synspunkter på bordet, og i noen tilfeller vil det være både mulig og rimelig at læreren forsøker å foreta justeringer ut fra dette. I andre tilfeller er det ikke praktisk mulig eller faglig forsvarlig å gjennomføre forandringer, og evalueringen bør da følges opp med at læreren begrunner hvorfor endringer ikke kan eller bør foretas.

Hvis det skjærer seg...

Hvis man bruker studentevaluering regelmessig og gjør et godt etterarbeid, vil dette erfaringsmessig kunne forebygge frustrasjoner. I noen tilfeller oppstår det likevel konflikter mellom lærer og student(er). Det er et ansvar for begge parter å forsøke å finne løsninger. I tilfelle dette ikke lykkes kan studenten(e) henvende seg til sin studiekontakt, eller direkte til studiesjefen. Studenter som ønsker det kan be en representant for Studentutvalget om bistand når saken skal legges fram.

Evaluering av forskjellige undervisningsformer

Individuell undervisning

Den individuelle undervisningen er spesielt utfordrende med hensyn til studentevaluering fordi det gjerne oppstår et nært og tillitsfullt forhold mellom lærer og student, særlig i hovedinstrumentundervisningen. Dette gjør det utfordrende for studentene å tørre å komme fram med eventuelle kritiske kommentarer, og for læreren å håndtere kritikk på en profesjonell og saklig måte. Samtidig vil studentevalueringen være et viktig virkemiddel for å ivareta et mest mulig friksjonsfritt forhold mellom de to partene, fordi det gir studenten en formalisert og legitim mulighet til å «lufte ut» eventuelle frustrasjoner før de får bygget seg opp.

Hvordan kan evalueringen foregå?

Samtaler med utgangspunkt i noen standardiserte tema/spørsmål er ofte en god måte å foreta evaluering. Avtal gjerne tidspunkt for dette på forhånd, slik at studenten rekker å forberede seg. Det kan være hensiktsmessig å vente noen dager med dialogen omkring studentenes evaluering, slik at læreren rekker å tenke igjennom det som er sagt og komme med forslag til eventuelle endringer.

Det kan også gjennomføres skriftlige evalueringer. Spørsmål med åpne svar vil oftest gi den mest nyttige informasjon. I etterkant bør læreren gi tilbakemelding til studenten på hvordan evalueringen er blitt forstått, og man kan diskutere eventuelle konsekvenser for undervisningen. Kanskje kan noe også drøftes på klasses timer.

Gi studenten mulighet til å forberede seg

Gruppeundervisning og klasseundervisning

Når det skal gjennomføres en muntlig evaluering i en klasse eller gruppe bør det fastsettes en tid for denne på forhånd, slik at studentene rekker å forberede seg. Lærer og studenter må på forhånd bli enige om hva som skal tas opp i evalueringen. Det er viktig å

Ulike synspunkt i samme gruppe

strukturere samtalen og sørge for at alle i gruppen blir hørt og ikke bare de sterkeste og mest taleføre. Læreren bør oppsummere det som er kommet fram for å sikre seg at synspunktene er forstått. I mange tilfeller vil det komme fram motstridende synspunkter på undervisningen, og det vil da være naturlig at gruppen sammen med lærer diskuterer ulike løsninger som er akseptable for alle parter. Det kan også være aktuelt å gjennomføre individuelle muntlige evalueringssamtaler, for eksempel i forbindelse med gjennomgang og vurdering av individuelle studentarbeider.

Ved en skriftlig evaluering vil åpne, men mest mulig konkrete spørsmål gi fyldestgjørende informasjon. I store forelesningsgrupper/klasser kan slike undersøkelser også foretas anonymt. Etter at læreren har mottatt og gjennomgått svarene bør studentene få presentert et sammendrag av hva som har kommet fram, og man bør diskutere ulike løsninger.

Hva kan evalueres?

Det er opp til lærer og student å avgjøre hva som bør evalueres. Temaene kan variere fra gang til gang, og aktuelle temaer kan være:

- kommunikasjon og samarbeid mellom lærer og student
- kommunikasjon og samarbeid i studentgruppen
- faglige krav og arbeidsmengde
- faglig innhold, balanse mellom ulike faglige elementer
- sammenheng med studiet som helhet
- arbeidsmåter og organisering av undervisningen
- studentens egen arbeidsinnsats og motivasjon
- studentens opplevelse av faglig mestring og egenutvikling
- struktur og formidling
- studentens behov for, og reaksjoner på ros og kritikk
- lærerens måter å forklare, demonstrere og veilede

Eksempler på spørsmålsformuleringer:

- Hvordan synes du kommunikasjonen mellom oss fungerer?
- Opplever du at du får mulighet til å komme med egne tanker og innspill?
- Hvordan opplever du mine tilbakemeldinger? Blir det mye ros eller ris? Er jeg utydelig?
- Hvordan synes du kommunikasjonen og samarbeidet mellom dere studenter fungerer?
- Hvordan opplever du mine krav til deg? Hvordan synes du at du makter å oppfylle kravene?
- Hvordan synes du at du utvikler deg faglig? Er det noen områder vi bør ta tak i?
- Hvor mye jobber du med emnet utenom timene?
- Er du motivert for å jobbe med emnet? Hvorfor/ hvorfor ikke?
- Hvordan kan jeg hjelpe deg til å få øvingen mer effektiv?
- Er det noe jeg kan gjøre for at du skal bli mer motivert og jobbe bedre?
- Er det noe innhold du savner i emnet? Er du fornøyd med balansen mellom...
- I hvilken grad opplever du at innholdet i emnet er relevant for dine mål med studiet? Kan du utdype?
- Hva synes du om måten undervisningen foregår på? Er det noe du savner eller skulle ønske var annerledes?
- Får du nok konserterfaring? Hvordan kan vi i tilfelle forbedre dette?
- Er det noe du ønsker å ta opp spesielt?
- Hvilke forventninger har du til emnet? Har undervisningen oppfylt forventningene?
- Hvordan opplever du arbeidsmengden?
- Hvordan opplever du din egen innsats?
- Hvordan synes du tilbakemeldingen du får på oppgaver/ presentasjoner/prøver fungerer? Lærer du noe av den?
- Hvordan opplever du sammenhengen mellom dette emnet og studiet som helhet?

Til slutt

Hele hensikten med studentevalueringen er at den skal bidra til det som er både lærernes og studentenes felles interesse: At studentene skal oppleve undervisningen som meningsfull og motiverende for egen innsats, og at den skal bidra til deres faglige og menneskelige utvikling. Studentevalueringen er til for å få i gang en dialog med tanke på å finne fram til gode løsninger som oppleves som meningsfulle og fruktbare for begge parter, og det er opp til lærere og studenter å finne sine måter å få til en hensiktsmessig studentevaluering av undervisningen. Studentevalueringen må ikke bli til en rituell byråkratisk øvelse, men er ment som et verktøy for å sikre kvalitet i undervisningen.

For den som ønsker å lære mer om studentevaluering av undervisning anbefales boken Studentevaluering av undervisning. Håndbok for lærere og studenter i høyere utdanning, skrevet av Gunnar Handal, 1996. Boken finnes på NMHs bibliotek.